

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U004818

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 24-08-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бондарев Артем Віталійович

2. Artem Bondariev

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2763-8939

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 052

Назва наукової спеціальності: Політологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 20727 філософія

Дата захисту: 03-09-2026

Спеціальність за освітою: 052 Політологія

Місце роботи здобувача: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 16034

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 02.31.55, 02.41, 02.41.21, 02.41.31

Тема дисертації:

1. Філософсько-методологічні парадигми національної ідентичності та націогенезу
2. Philosophical and Methodological Paradigms of National Identity and Nationogenesis

Реферат/анотація:

1. Дисертаційне дослідження присвячене філософській проблемі формування, легітимації та трансформації колективної належності. Оскільки сучасні глобалізаційні процеси ускладнюються інкорпорацією гібридних і транснаціональних ідентифікаційних форм, виникає об'єктивна необхідність переосмислення традиційних уявлень про монолітність національних спільнот. Наявні теоретичні підходи, що пояснюють природу нації, часто дають фрагментарну картину, що зумовлює нагальну потребу в розробці цілісної інтегративної методологічної рамки. Об'єктом дослідження виступають національна ідентичність і націогенез як складні феномени соціального буття, а предметом – філософсько-методологічні парадигми їх осмислення та конкретні механізми конструювання й відтворення. Головна мета роботи полягає у філософсько-методологічному осмисленні зазначених феноменів крізь призму конструктивістської перспективи, яка дозволяє реконструювати механізми формування колективної належності через взаємодію інституційних, комунікативних і культурних чинників. Методологічну основу дисертації становить конструктивістська оптика, концептуально операціоналізована автором у вигляді інтегративної триконтурної моделі. Ця модель

в межах вивчення націогенезу комплексно поєднує інституційний контур із його нормативними межами та процедурами легітимації, комунікативний контур, що визначає режими циркуляції смислів, та культурний контур, який охоплює історичну пам'ять, символічні коди й наративи. Застосування такої дослідницької рамки дає змогу описувати націогенез як живу системну та циклічну взаємодію, уникаючи жорстко формалізованих есенціалістських схем чи редукції нації до універсальної надісторичної сутності. Наукова новизна дослідження розкривається в теоретичному обґрунтуванні онтологічної природи національної ідентичності як складного інтерсуб'єктивного феномену, що органічно поєднує психологічний і соціальний виміри та постійно відтворюється через спільні соціальні практики. Дисертантом удосконалено підходи до визначення понять «нація» і «націогенез» завдяки обґрунтуванню необхідності гнучких дефініційних стратегій, чутливих до мінливої історичної семантики, а також поглиблено розуміння історичного наративу як фундаментального механізму стабілізації колективних уявлень. Важливим науковим здобутком є те, що український націотворчий дискурс інтерпретовано як специфічний аналітичний простір верифікації розробленої конструктивістської рамки. На основі цього було удосконалено історико-філософську інтерпретацію еволюції українського національного проекту XIX – початку XX ст. в термінах дискурсивних практик та концептуалізовано структурні причини інституційної слабкості доби визвольних змагань. Одержані результати мають теоретичну та практичну значущість завдяки евристичному потенціалу застосованої конструктивістської оптики. Теоретичні положення роботи можуть бути успішно інтегровані в навчальний процес закладів вищої освіти під час підготовки та викладання академічних курсів із соціальної філософії, філософії культури, методології соціогуманітарного знання, а також спеціалізованих студій нації та пам'яті. У практичному вимірі запропонована триконтурна аналітична модель постає дієвим інструментом для експертно-аналітичної діяльності державних інституцій і громадських організацій у сфері розробки гуманітарної політики, політики національної пам'яті та аналізу сучасних ідентифікаційних конфліктів і публічних дискурсів.

2. The dissertation research focuses on the philosophical problem of forming, legitimizing, and transforming collective belonging. Since hybrid and transnational identities complicate modern globalization, there is an objective need to rethink traditional ideas about monolithic national communities. Existing theoretical approaches to a nation's nature often provide a fragmented picture, which creates an urgent need to develop a complete, integrative methodological framework. The object of the research is national identity and nation-building (nationogenesis) as complex social phenomena. The subject is the philosophical and methodological paradigms used to understand them, as well as the specific mechanisms of their construction and reproduction. The main goal of the work is to understand these phenomena through a constructivist perspective. This approach helps to reconstruct how collective belonging is formed through the interaction of institutional, communicative, and cultural factors. This dissertation's methodological basis is a constructivist approach, conceptualized as an integrative three-circuit model. In the study of nation-building, this model combines three parts: the institutional circuit with its rules and legitimation procedures; the communicative circuit, which defines how meanings circulate; and the cultural circuit, which includes historical memory, symbolic codes, and narratives. Using this research framework allows us to describe nation-building as a living and systemic interaction. It helps to avoid strict essentialist schemes or reducing the nation to a universal, timeless essence. This research's scientific novelty lies in theoretically justifying national identity. This study views it as a complex intersubjective phenomenon that organically combines psychological and social dimensions, constantly reproducing itself through shared social practices. Furthermore, this work improves approaches to defining "nation" and "nation-building" by justifying a need for flexible definitions adapting to changing historical meanings. It also deepens our understanding of historical narratives as a fundamental mechanism for stabilizing collective ideas. An important scientific achievement involves interpreting Ukrainian nation-building discourse as a specific analytical space to verify this developed constructivist framework. Consequently, this dissertation improves historical and philosophical interpretations of 19th- and early 20th-century Ukrainian national projects through discursive practices, conceptualizing structural reasons for institutional weakness during Ukraine's liberation struggle. These obtained results have theoretical and practical significance thanks to this applied constructivist approach's potential.

Theoretical findings from this work can be successfully integrated into educational processes at higher education institutions. They can be used to prepare and teach academic courses in social philosophy, cultural philosophy, humanities methodology, as well as specialized nation and memory studies. In practical terms, a proposed three-circuit analytical model acts as an effective tool for expert and analytical work within state institutions and public organizations. It is highly useful for developing humanitarian policy, national memory policy, and analyzing modern identity conflicts and public discourses.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Бондарев А. В. Соціокультурний контекст формування ідентичності в умовах постмодерну. Перспективи. Соціально-політичний журнал (Perspectives. Socio-political journal). 2025. № 2. С. 65-70. DOI: <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2025.2.8>
- Бондарев А. В. Теоретико-методологічні та ідейні виміри національної свідомості й політичної думки українства у творчій спадщині Івана Лисяка-Рудницького. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2025. Вип. 56. С. 8-13. DOI: <https://doi.org/10.32782/apfs.v056.2025.2>
- Бондарев А. Національна ідентичність у контексті міждисциплінарного знання. Вісник Львівського університету. Серія: філософсько-політологічні студії. 2025. Вип. 61. С. 21-30. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2025.61.2>
- Бондарев А. В. Формування ідентичностей в умовах суспільних трансформацій. Міждисциплінарний дискурс у дослідженні феномену соціального: IV Міжнародна науково-практична конференція. 2023 р. С. 17-20
- Бондарев А. В. Особливості формування персональної ідентичності; Стратегічні інновації соціальних комунікацій та іноземної філології в умовах кризи: Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (Суми, 1 червня 2024 р.) / уклад. М. М. Набок. Суми : Сумський державний університет, 2024. С. 269-271
- Бондарев А. В. Фактор культури як основа ідеології націоналізму; Глухівські історико-філософські читання: збірник наукових праць [редкол.: Гриценко А.П., голова та ін.]. Глухів: Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка, 2024. – Вип. 2. – С.207-209
- Бондарев А. В. Етнічна спадковість і громадянська солідарність. Проблема вихідної точки українського націогенезу; Актуальні питання дослідження історичної науки й викладання предметів громадянської та історичної освітньої галузі в умовах реформування: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (25 листопада 2025 р., м. Глухів). С. 159 - 162

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези; рукопис дисертації

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0123U102853

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Назаров Микола Сергійович
2. Mykola Nazarov

Кваліфікація: д. політ. н., доц., 23.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4504-7908

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лебідь Андрій Євгенович
2. Andrii Lebid

Кваліфікація: д. філ. н., професор, 09.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9100-0273

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Альчук Марія Павлівна
2. Mariia Alchuk

Кваліфікація: д. філ. н., професор, 09.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3310-4039

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Калиновський Юрій Юрійович

2. Yurii Kalynovskyi

Кваліфікація: д. філ. н., професор, 12.00.12

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0081-8107

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Григорія Сковороди, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Теліженко Людмила Вікторівна

2. Liudmyla Telizhenko

Кваліфікація: д. філ. н., доц., 09.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4558-513X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Костенко Андріана Миколаївна
2. Andriana Kostenko

Кваліфікація: д. політ. н., професор, 23.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8970-4244

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Бойко Ольга Петрівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Бойко Ольга Петрівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Бойко Антон Олександрович

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна